

бажаної думки при чому використовувати лише запитання. Таким чином учень доходить до істинної думки під керівництвом вчителя.

Мета сучасного вчителя – це не тільки надавати учням інформацію, а й розвивати в них критичний спосіб мислення. Педагогу слід дотримуватись чіткого плану уроку, який містить в собі перший етап – виклик, другий етап – осмислення, третій етап – рефлексію. Також варто підібрати зручні методи та прийоми, що допомагають розвивати критичне мислення на уроках математики, при чому заздалегідь продумати під час якого етапу той чи інший принцип використати. Бачимо, місія перед вчителем не проста, але яка ж вона важлива! Отож, дотримуючись такої схеми, можна очікувати від учнів кращої активності на уроках, ефективності в засвоєні та використанні знань, умінь, навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мілян Р. С. Порівняльний аналіз дефініцій «критичне мислення» та «логічне мислення». Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. 2019. Випуск 54. С. 121 – 125.
2. Освітня платформа з розвитку критичного мислення / Електронний ресурс/
<http://www.criticalthinking.expert/>
3. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. 2018. № 2. С. 89–98.
4. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. — К.: Вид-во «Плеяди», 2006. — 220 с

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ПРИРОДНИЧІ НАУКИ)» ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ (КОРОТКОГО ЦИКЛУ) ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гнатюк Оксана Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
oxanagnatyk@ukr.net

Решітник Юлія Володимирівна

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
dikhtiarenko_iu@udpu.edu.ua

Впродовж останніх років в Україні спостерігається значне збільшення кількості учнів з особливими освітніми потребами (ООП), які отримують освіту в інклюзивних класах закладів освіти. Інклюзивне навчання - це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з ООП шляхом їх навчання у закладах загальної середньої освіти на основі застосування

особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [1].

Відповідно державними органами розроблено та затверджено ряд Законів України та Постанов КМУ щодо організації інклюзивного навчання в закладах освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту»; «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» тощо). Однією з проблем впровадження інклюзивної освіти є відсутність досвіду та належної підготовки фахівців щодо організації освітнього процесу з учнями із ООП.

У 2019 році в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини було проліцензовано розширення освітньої діяльності за початковим рівнем (коротким циклом) вищої освіти – підготовку асистента вчителя за освітнім ступенем «молодший бакалавр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки).

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти згідно із Постановою КМУ від 25 червня 2020 р. № 519 [2] відповідає 5 рівню Національної рамки кваліфікацій та короткому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, якому притаманна компетентність фахівця, визначена як здатність розв'язувати складні освітні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності та здійснювати аналіз, контроль і оцінювання власної роботи, роботи інших осіб у спеціалізованому контексті, зокрема в умовах непередбачуваних змін.

Основою для розробки освітньої програми Середня освіта (Природничі науки) початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти стали вимоги Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», постанов КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» та реформи Нової української школи.

Внаслідок інтенсивного впровадження реформ в освіті відповідно до концепції Нової української школи [3] та новітніх освітніх технологій відбулося переосмислення змісту освіти та створення інклюзивного освітнього середовища на засадах інтеграції. Основною метою освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти є забезпечення інтегрованої технології підготовки фахівців, здатних розв'язувати загально-педагогічні і спеціалізовані задачі в процесі реалізації змісту шкільної природничої освіти в умовах інклюзивного навчання [4]. Саме інтегративний підхід до формування змісту освітнього процесу у формальній шкільній та вищій освіті забезпечує перехід від технології набуття знань до технології набуття універсальних компетентностей, необхідних для продовження навчання впродовж життя. Реалізація даної ОП дозволить здобувачам вищої освіти оволодіти загальними і фаховими компетентностями з дисциплін освітньої галузі «Природознавство» та спеціальних дисциплін з організації навчання в інклюзивному класі, що дасть можливість до працевлаштування на посадах

асистентів вчителів фізики, хімії, біології та природничих наук в закладах освіти. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання узгоджені з позиціями та потребами Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, які корелюються зі стратегією розвитку держави.

Реалізація предметної області освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)» здійснюється через опанування обов'язкових освітніх компонентів, передбачених структурно-логічною схемою та навчальним планом. Блок обов'язкових загальних дисциплін орієнтований на розвиток загальної ерудованості здобувачів освіти та формування у них мовно-комунікативної та іншомовної компетентностей. Блок обов'язкових дисциплін професійної підготовки забезпечує набуття здобувачами компетентностей щодо організації інклюзивного навчання на уроках фізики, хімії, біології та природничих наук з учнями з ООП. Практична підготовка включає два види практик (навчальна, виробнича), спрямована на поглиблення, систематизацію предметних знань та набуття практичних навичок професійної діяльності. Блок вибіркових дисциплін дозволяє поглибити загальні і фахові компетентності. Здобувачам освіти надається можливість вільного вибору навчальних дисциплін у межах 25% загального обсягу даної освітньої програми. Обрані дисципліни увійдуть до індивідуального навчального плану кожного студента.

Навчаючись за даною освітньою програмою виконується одне із завдань сучасного педагога – бути мультипрофільним: він має не просто повідомляти щось нове, а й бути менеджером і, знаючи здібності кожної дитини, допомагати обирати індивідуальну траєкторію навчання. Тобто, зміст освітньої програми спрямований на підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в умовах інклюзивного освітнього середовища, в тому числі, й підготовку асистентів вчителів з дисциплін освітньої галузі «Природознавство». Адже, відповідно до порядку організації інклюзивного навчання в закладах освіти на допомогу вчителям, що працюють в інклюзивному класі вводиться посада асистента вчителя, який входить в команду супроводу дитини і допомагає вчителю здійснювати освітню місію школи і сприяє кращому здобуттю освіти дітьми [5, 6]. Такий фахівець разом із вчителем здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами і допомагає таким учням виконувати навчальні завдання, адаптує навчальні матеріали з урахуванням їх індивідуальних особливостей до навчально-пізнавальної діяльності [7].

Навчання за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Природничі науки)» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти дає додаткові можливості на професійну орієнтацію подальшого продовження навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Важливість підготовки асистентів вчителів зумовлена також жахливими подіями російсько-української війни. В даний період особливого занепокоєння викликає стан дітей з особливими освітніми потребами, адже такі учні потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому

процесі з метою забезпечення їх права на освіту. Зважаючи на ці обставини в країні гостро зростає потреба у відповідних фахівцях, які б могли б сприяти формуванню системи освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/dHJpF1q> (дата звернення 19.05.22).
2. Постанова КМУ від 25 червня 2020 р. № 519 [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/9HJxeDo> (дата звернення 19.05.22).
3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/gHOfIWa> (дата звернення 19.05.2022).
4. Освітня програма «Середня освіта (Природничі науки)» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <http://surl.li/cagrm> (дата звернення 19.05.2022).
5. Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими потребами в закладах освіти 2019/2020 н. р. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/pHOfVNV> (дата звернення 19.05.2022).
6. Постанова КМУ від 15.09.2021 р. № 957 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 483 від 26.04.2022) [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/7HOf3oc> (дата звернення 19.05.2022).
7. Інклюзивне навчання [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/VHOfJ0s> (дата звернення 19.05.22).

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ПРЕДМЕТІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Бабовал Надія Ростиславівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і методології освіти,
Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

nadiaspdfop@gmail.com

Бабовал Діана Сергіївна

студентка спеціальності 014.08 Середня освіта (Фізика), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

diana777bb@gmail.com

Сьогодні впроваджуються зміни щодо забезпечення якості освіти на всіх рівнях, а саме: дошкільної, загальної середньої, професійної, вищої та освіти дорослих.

Так, зокрема, освітянська спільнота активно продовжує працювати над реалізацією реформи загальної середньої освіти, опираючись на Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», а також Концепцію «Нова